

Araştırma Makalesi

Kültürel iletişim ve aktarım açısından türkülerin incelenmesi

Serdar Çevik¹

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Makale Bilgisi

Geliş: 13 Mayıs 2023

Kabul: 29 Haziran 2023

Online Yayın: 30 Haziran 2023

Anahtar Kelimeler

Kültürel aktarım

Kültürel iletişim

Müzik

Türkü

2822-3195 / © 2023 TM

Genç Bilge Yayıncılık tarafından
yayınlanmakta olup, açık erişim,
CC BY-NC-ND lisansına sahiptir.

Öz

Halkın ortak düşünce ve duygularını, gerek ezgileri gerekse şiirsel yapısı ile içten, sade ve coşkulu ezgilerle aktaran türkülerin sözlerinde, geleneksel kültürü anlatan hemen hemen her konuya ilişkin bilgi ile karşılaşılmaktadır. Bu sözler, yalnızca türkülerin ezgisel tarafının anlatılmasında kullanılmakta olan bir araç olmanın yanı sıra vermiş olduğu mesajlar ile toplum hayatına katkıda bulunmada etkili bir iletişim aracı olma özelliğine sahiptir. Çalışmanın amacı, milli ve geleneksel kültür değerlerinin aktarılmasında türkülerin önemini ortaya koymaktır. Bu bağlamda araştırmada doküman analizi yönteminden faydalanılmış, kültürel aktarım açısından farklı konuları içeren türküler belirlenerek TRT repertuarından elde edilmiş ve türkülerin konuları ve sözleri arasında yer alan mesajlar, yöresel bilgiler ve ifadeler örneklerle analiz edilerek sunulmuştur. Buna göre; yer bildiren, tarihi konuların ya da sosyal sorunların anlatıldığı; çaresizlik, ayrılık, gurbet temalarını içeren ve coğrafi bilgiler içeren türkü örnekleri çalışmada sunulurken, kültürel manada aktarım ve iletişim bakımından ne derece önemli bir araç olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Makaleye atıf için

Çevik, S. (2023). Kültürel iletişim ve aktarım açısından türkülerin incelenmesi. *Türk Müziği*, 3(2), 323-334.

Giriş

Maniler, türküler, ninniler vb. folklorik değerler, toplumsal kültürün aktarılmasına ve bireylerarası iletişimin etkin biçimde devam etmesine yardım eden önemli öğelerdir. Tarihsel süreçte sağlıklı bir iletişimi oluşturabilmek amacıyla sık sık kullanılmış olan bu değerler, zaman içerisinde teknolojinin insanlar üzerinde kurduğu hâkimiyetle beraber daha az kullanılmaya başlamış, hatta unutulma noktasına kadar gelmiştir. Eski zamanlarda sevincin, acının, sıkıntının maniler, türküler ile ifade edilmesi çok yaygın bir davranış olmasına karşın, günümüzde daha az kelime ile iletişim kurulduğu gözlenmektedir.

İletişimi yalnızca alıcı ve kaynak arasında gerçekleşen bilgi alışverişi şeklinde tanımlamak yeterli değildir. Zira içerisinde bir mesaj bulunduran her durum, iletişim olarak tanımlanabilmektedir. Eski zamanlarda askere gitmiş yârine özlem duyan kızların kilimlere işlemiş olduğu motifler, annelerin çocuklarını uyutabilmek amacıyla söylemiş oldukları ninniler, hayatını kaybeden bir kişinin arkasından yakılan ağıtlar da iletişim örneği olarak kabul edilmektedir. Duyguların yansıtılması amacıyla söylenen türküler, Anadolu coğrafyasında kadınların başlarını örtebilmek amacıyla kullanmakta oldukları yazmaların yanlarına işlenen oylar, ölen kişinin evinde siyah kıyafet giyilmesi, düğünlerde ise gelinliklerin beyaz olması iletişim açısından verilebilecek örnekler arasındadır. Nitekim söz konusu kültür unsurlarının her birisi, farklı mesajlar vermektedir. Bu mesajların içerdiği anlamlar, asırlar boyunca bireylerarası iletişimin aktarılmasında

¹ Yüksek lisans öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı , Kastamonu, Türkiye. Öğretmen, Cizre İsmail Ebul-İz Bilim ve Sanat Merkezi, Şırnak, Türkiye E-mail: serdarcevik84@hotmail.com ORCID: 0000-0001-8981-4139

bugüne kadar gelmeyi başarmıştır (Çalışır, 2015, 113). Günümüze kadar ismi geçen folklorik değerlerin bireylerarası iletişime doğrudan katkılarını araştıran araştırma sayısı çok azdır. Bu durum, çalışmanın temelini oluşturmuştur.

Bu çalışmada, kültürü kuşaktan kuşağa aktarmakta olan unsurlar arasındaki müziğin alt başlıkları arasında yer alan türkülerin bir iletişim aracı olma noktasındaki rolüne odaklanılmıştır. Çalışmada sunulmuş olan bilgilerden ve bulgulardan hareketle, topluma mal edilen kültür unsurları arasındaki türkülerin, yalnızca ezgisel tarafıyla değil, aynı zamanda sözel öğeleriyle de bir iletişim aracı olabilme özelliklerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışma, geleneksel değerlerin her geçen gün unutulmaya yüz tutulduğu bugünün dünyasında, söz konusu değerler arasında bulunan türkülerin, vermiş olduğu bilgiler ve mesajlar ile toplumsal hayata sağlaması düşünülen katkılarının tespit edilmesi, böylece kazanılan farklı bir bakış açısı neticesinde kültürel değerler içerisindeki yerinin anlaşılması bakımından hem önemli hem de değerlidir. Buna göre çalışmada türkülerin, Türk müziği kapsamında bir iletişim aracı olabileceği ve gerek kültürel iletişim gerekse kültürel aktarım noktalarında faydalanılabileceği varsayılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Dünya, yüzyıllar boyunca mevcut bulunan binlerce topluluğa ev sahipliği yapmaktadır. Söz konusu kavimler, zaman içerisinde millet olabilme yolu içerisinde kendisini geliştirip, beraber yaşam sürerek bir toplum inşa etmeye gayret göstermişlerdir. Bugün bu milletlerin mevcudiyeti, gelenekleri ve yaşantıları, bırakmakta oldukları kültürel miras vasıtasıyla anlaşılmaktadır. Kültüre ilişkin izler, bugünün dünyasını aydınlatmanın yanında, gelecek için de ışık olmaktadır. Kültür, bir topluluğun hayat şeklinin tamamı (Tanrıverdi, 2018, 595) ya da millet kimliğini meydana getiren öğelerin tamamı (Acar, 2019, 395) şeklinde tanımlanabilmektedir. Kültür, bir toplumun tarihsel zaman dilimi içerisinde üretmiş olduğu gerek sözlü gerekse yazılı değerlerdir. Kültür kavramından hareketle kültür aktarımı kavramı ortaya atılmıştır.

Melanlıoğlu (2008, 65) kültür aktarımı için; “milletin tümüne ilişkin kültürel unsurların yeni nesillere aktarılması, benimsetilmesi ve kavrılması” tanımını yapmıştır. Mevcut bulunan bir kültürü sonraki nesillere iletmek, söz konusu kültürün canlılığını devam ettirmesi adına son derece mühim bir konudur. Toplum, sahip bulunduğu ve genel olarak onaylanan değerleri, yeni nesillere aktararak, gerçek manada toplum tarafından idealleştirilen kişiyi ortaya çıkartmaktadır. Topluma ve toplumu oluşturan değerlere uyumlu bu söz konusu yeni birey, kültürel yargıları ve değerleri öğrenip uygulayarak, sosyal bir varlık olma yolunda ilerlemektedir (Sertkaya, 2010, 20). Bu bağlamda kültürel aktarımın gerçekleştirilmesinde en önemli araç, iletişim olarak kabul edilmiştir.

İnsanoğlunun iletişim kurma arzusu, doğduğu günden beri var olan bir özelliktir. Bu bakımdan incelendiğinde iletişim, “paylaşmak” olarak nitelendirilebilir. Acıların, sevinçlerin, özete bireye yönelik olan bütün duyguların, çevredekilerle paylaşılması istenmektedir. Üzüntüye, acıya, mutluluğa ve sevince ilişkin ne var ise ancak paylaşılması sonucu bir anlam kazandığı bilinmektedir. Bu tarz bir düşünceye sahip olmak, bireyi iletişim kurma konusunda istekli kılmaktadır. Birey, geçmişten bugüne bu duygularını yalnızca konuşarak paylaşmamıştır. Paylaşımın yapılması sürecinde, bireylerin birbirleri ile iletişim kurmasında farklı öğeler de bulunmaktadır. Söz konusu öğeler arasında geçmişten bugüne aktarılmış bir şekilde gelen folklorik değerler dikkat çekmektedir. Bireyler arasında bir iletişim ortamının hazırlanmasında, iletişimin çeşitlendirilmesinde ve zenginleştirilmesinde, aynı zamanda kalıcı bir hale getirilmesinde bu çeşit folklorik değerlerin tesiri olmuştur.

Maniler, türküler, ninniler vb. folklorik değerler, bir toplumun kültürel anlamdaki birikimlerinin geçmişi ile bugünü arasında kurmuş olduğu çok kıymetli bir köprüdür. Söz konusu unsurlar, kuşaktan kuşağa birçok kültürel değer, geleneğin ve sözün aktarılmasına katkıda bulunmuş ve bireylerarası iletişimde etkin bir biçimde kullanılmıştır. Bahsedilen folklorik değerler arasında yer alan türküler de kültürün aktarılmasında taşıyıcı bir rol üstlenmiştir.

Karataş (2014, 145) türkülerin işlevlerinin sözlü ve müziksel olarak kuşaklar arasında aktarımının bulunduğunun altını çizerek, “nesiller boyunca müzikal uyumu ve kalıplaşan yapıları ile özünü koruyarak aktaran türküler, ait oldukları kültürel altyapının içeriğine sahip olmuştur. Söz konusu içerik; toplumsal değer yargıları, sözlü tarih verileri, deyimler-atasözleri, sosyal normlar, halk ekonomisi, geçiş dönemleri, gelenek ve görenek gibi hususları kapsamaktadır” ifadelerine yer vermiştir.

Hayat boyunca müziğin kapsamakta olduğu alan, kuşkusuz bir hayli çoktur. Hayat içerisinde, herhangi bir anda bireyin müzik ile karşılaşması ise genellikle istem dışı gerçekleşmektedir. Söz konusu karşılaşmalar, çoğunlukla televizyon ve radyolarda, bireyin çevresinde gelişmekte olan koşullara paralel olanlardır. Bu koşullar genellikle araçlarda yer alan müzik ekipmanları aracılığıyla, kimi dükkân ve mağazaların fon müziklerinde, cep telefonlarında, telesekreterlerde, okul ve kapı zillerinde, sokak müziği yapanlarda, ezanlarda vb. biçimlerde görülmektedir (Kınık, 2009, 363).

Farklı yollar aracılığıyla daima kendisini ifade etmek için çaba gösteren bireyin, bu çabayı gösterirken kullanmış olduğu yöntemlerden bir tanesi de sesler olmuştur. Doğal ortamda mevcut bulunan sesleri yetenekleri, bilgisi ve hayal gücüyle kendisine has bir boyuta dönüştüren insanoğlu, ilerleyen zamanlarda bunu sanat çerçevesinde tekrar işlemiş ve medeniyet yolunda mühim adımlar atarak iletişim kaynaklarını çeşitlendirmiştir. Her güzel sanatlar bölümünde olduğu üzere, müziğin de en ilkel kabilelerde dahi yapıldığı görülmektedir (Öztuna, 2006, 69).

Doğada bulunan en “doğal” çalgı olan sesini sanatsal bir ifade etme stiliyle kullanabilme isteği duyan birey, bununla da yetinmemiş ve türlü ilkel araçlardan yararlanarak müziği ve müziğin öğeleri içinde bulunan ritmi bularak kendi sesine eşlik etmesi neticesinde çevresiyle iletişimini geliştirmiş ve kuvvetlendirmiştir. Belli bir tarihsel süreç kapsamında gelişmiş olan söz konusu döngü çevresinde arzularına yanıt aramış olan birey, bu gayretleri neticesinde medeniyet yolunda seri biçimde ilerleyerek ve yaratıcı yeteneklerinden de faydalanarak türlü çalgıları geliştirmeye ve keşfetmeye başlamıştır. Sözlü anlatımın etkisini arttırabilmek amacıyla bireyin çalgıları geliştirerek kullanmasından bir zaman sonra sadece çalgıyla müzik üretmeye başladığı, çalgının kullanılmasının ise her geçen gün müziğin gelişmesine katkıda bulunduğu bilinmektedir (Altuğ, 1988, 279).

Bireyin, doğasında yer alan devamlı kendisini geliştirme ve çevresini değiştirme çabaları sonucunda, her geçen gün bir gereksinim olarak gördüğü müziğin kapsamını geliştirme gayreti artarak sürmektedir. Söz konusu gelişim ve değişim sürecinde sanat ile iletişim kurabilme ve böylece etkileşime girebilme, toplumun kimi kesimlerinde günlük yaşamın bir parçasına dönüşmüştür. Sanat ile yaşamanın gerekli olduğunu geçen her gün biraz daha iyi kavramış olan birey, üretmiş olduğu sanat eserleri sayesinde sanatsal yeteneklerini geliştirmede de muvaffak olmuştur. Bunu gerçekleştiren de tasarım, düşünce, duygu ve izlenimlerini estetik bir bütünlükle olgunlaştırabilmiştir.

Tüm bu bahsedilenlerden de anlaşılacağı üzere, genelde sanatın, özelde ise müziğin insan ilişkilerinde ve özellikle iletişimdeki rolü ortadadır.

Müziğin İletişimde Kullanılması

Müziğin, içinde yaşanılan dönemde, farklı kültürler arası birçok fonksiyon görevi bulunmaktadır. Bir iletişim aracı olarak müziğin kullanımına ilişkin doğa incelendiğinde, kuşlar buna son derece güzel bir örnek olmaktadır. Kuşlar, yaratılan tüm varlıklar içerisinde müziksel ve anlamlı sesler çıkartarak iletişim kurma yeteneğine sahip en önemli canlılardır. Kuşlar, sözcükleri meydana getirmek amacıyla dili ve dişleri bulunmayan canlılar olmalarına karşın, son derece gelişmiş bir özellik ile birbirleriyle iletişim kurabilmektedir. Sabahın erken saatlerinde duyulan kuş sesleri, bireylerin kulağına ahenkli bir müzik tınısı gibi gelirken, kuşlar söz konusu güzel sesleri; birbirlerine yiyeceklerin ya da suyun yerlerini; yılan, kedi gibi kendileri için tehlike oluşturabilecek canlıların varlığını haberdar etmek için kullanmaktadır (Akdoğan, 2013, 30).

Müzik, Osmanlı İmparatorluğu zamanında olduğu üzere askerleri bir savaş meydanında motive etmek amacıyla da kullanılabilmektedir. Bu amaçla Mehter Takımları oluşturulmuş, söz konusu takımlarının oluşturmuş olduğu cesaret arttırıcı ve Allah’a olan iman ile yürekleri coşturan eserler eşliğinde askerler, pek çok cephede muvaffak olmuşlardır. Bunun dışında müzik, toplumun sakinleşmesi ve protestoların bastırılması amacıyla da sıklıkla kullanılmıştır. Nitekim Vietnam savaşı döneminde, savaş karşıtı hareketlerde müziğin oldukça önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bugün ise Türkiye tarihinde ağır yaralar oluşturan, 17 Ağustos Gölcük depremi ile 12 Kasım Düzce depremlerinde yaşanmış olan üzücü olaylar, Türk toplumunu oluşturan bireyleri ve bütün dünyayı etkisi altına almış, söz konusu yaşananlar üzerine hassas insanlar tarafından pek çok besteler yapılmış ve şiirler yazılmıştır. Bu besteler aracılığıyla acılar paylaşılmış, yardımların çoğalması ve farkındalığın artması da sağlanmıştır. Verilen bu önemli örneklerden hareketle, türkü ve Türk Halk Müziği özelinde müziğin iletişim aracı olma durumu, aşağıda paylaşılmıştır.

Araştırma Problemi

Çalışmanın temel problemi; “Türk müziği içerisinde türkülerin, kültürel iletişim ve kültürel aktarıma ilişkin öğeleri bulunmakta mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Buna göre alt problem ise; “Kültürel iletişim ve kültürel aktarıma ilişkin öğeler türkülerin hangi kategorileri altında yer almaktadır?” şekilde belirlenmiştir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan doküman analizinden faydalanılmıştır. Nitel yöntemler, bilimsel sorgulamalar için nicel yöntemlere nazaran farklı bir yaklaşımda bulunmaktadır. Süreçler benzer yapıya sahip olmasına karşın, nitel yöntemlerin görüntü ve metin verilerine dayanıyor olması, veri analizi sürecinde benzeri olmayan aşamalara sahip bulunması ve farklı tasarımlardan faydalanması gibi özellikleri vardır (Creswell, 2009, 173). Dokümanlar ise gerek kasıtlı gerekse kasıtsız olacak şekilde bir eylemin ilk elden hesabını iletirken, bu özelliği sebebiyle birincil verilerin kaynağı olarak kabul edilmektedir (Cohen, Marion ve Marrison, 2007, 194).

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için nitel veri analiz teknikleri arasında yer alan içerik analizinden faydalanılmıştır. İçerik analizi, araştırmacıların denemeler, ders kitapları, romanlar, gazeteler, yemek kitapları, dergi makaleleri, politik konuşmalar, tezler, şarkılar, resimler, reklamlar gibi her çeşit yazılı içeriği analiz ederek birey davranışlarını dolaylı yoldan incelemesine fırsat sunan bir tekniktir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012, 478). İçerik analizine ilişkin yaklaşımlar içerisinde, analiz edilmiş olan dokümanın doğasına ve araştırmanın amacına tesir edecek uygun kategoriler ve analiz birimlerinin tespit edilmesine özen gösterilmektedir (Cohen vd., 2007, 194). Bu çalışma kapsamında da, araştırmanın amacına uygun olacak şekilde türküler belirlenmiş ve analizler yapılarak kategorileştirilmiştir.

Dokümanlar

Çalışmanın amacına göre türkülerin iletişimdeki rolünün gösterilmesi bakımından konularına göre türküler ayrıştırılmış, her konuya ilişkin Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) Türk Halk Müziği Repertuarı incelenmiş, alan uzmanı müzik öğretmenlerinden görüşler alınmış ve uygun olduğu düşünülen örnekler çalışmada kullanılmıştır. Bu kapsamda, ilk olarak kültürel iletişim ve kültürel aktarımın çerçevesi çizilmiş, ardından TRT repertuarı içerisinde, sözlerinde kültürel iletişim ve aktarıma yönelik ifadelerin yer alacağı türkülerin belirlenmesi sağlanmıştır.

Bulgular

Bir İletişim Aracı Olarak Türk Halk Müziği ve Türküler

Müzikal eserleri üreten, icra eden veya yorumlayan insanlar, eserlerini veya icralarını sunmayı planladıkları bireylere bu eser ya da icralarını doğrudan veya dolaylı yollar aracılığıyla iletmektedir. Böylece müziği üretmekte veya sunmakta olan bireylerin aktarmak istedikleri düşünce ve duygularını paylaşmaları, canlı, görüntülü veya sesli olarak doğrudan aktarım gibi iletişim araçları sayesinde sağlanabilmektedir. Bu çeşit bir paylaşımda Türk Halk Müziği, içerisinde bulunan neredeyse tüm konuları, söylenmesi, icra edilmesi veya çalınması neticesinde muhatap olan bireylere aktarmasıyla da etkin bir iletişim aracıdır.

Türk Halk Müziğinde Kültürel İletişimler ve Aktarımlarla İlgili Öğelerin Analizi

Geleneksel öğeleri himayesinde bulunduran Türk Halk Müziği; ele aldığı konular, zamansal derinlik ve yayıldığı alan itibarıyla gerek önemli gerekse farklı bir müzik çeşididir. Bünyesinde yer alan milli ve yöresel kültüre ilişkin aktarımı mümkün olan materyaller sebebiyle de iletişim alanında son derece mühim bir role sahiptir. Türk Halk Müziği, halkın ortak düşünce ve duygularını içli, coşkulu, samimi ve yalın ezgiler ile aktaran köklü bir müzik türüdür. Türk toplumunun keyifle dinlemekte olduğu söz konusu müzik türü, sosyal ve doğal olayları; gurbet, özlem, sevgi ve acı gibi ortak duyguları, Türk insanının kahramanlık ve mertlik gibi milli özelliklerini, tarihsel vakaları konu edinen son derece kapsamlı bir kültür hazinesidir (Kınık, 2011, 141).

Türkü, ezgiyle söylenmekte olan halk şiirlerinin hemen her çeşidi için kullanılmakta olan genel bir ifade olmasının yanında, tarihsel süreç içerisinde birçok araştırmacının farklı açıklama ve tariflerine konu olmuştur (Boratav, 1969, 162). Türkünün tanımı, sınıflandırması, bir nazım türü mü yoksa bir nazım biçimi mi sorunsalı uzun yıllardır tartışılmakta olan konular arasında yer almaktadır. Konuya ilişkin türkü sözcüğünün kaynağı, tanımı ve anlamı ise ilk tartışılan hususlar arasında yer almaktadır.

Türkü sözcüğünün kaynağıyla alakalı birden çok düşünce bulunmaktadır. Doğan Kaya, Ali Püsküllüoğlu, İsmet Zeki Eyüboğlu gibi araştırmacılar, sözcüğün Türk literatürüne nispet i'si ilave edilmesi ile oluşmuş olan Türkî sözcüğüne dayanmakta olduğunu, söz konusu sözcüğün zaman içerisinde “türkü” biçimine dönüşmüş olduğunu savunmuşlardır (Yakıcı, 2013, 46-48).

İletişim bakımından türküler, sözlerindeki duygulu, coşkulu, içten ve sade anlatımları sebebiyle Türk Halk Müziğinin en etkili iletişim araçları arasında başı çekmektedir. İletişim kapsamında davranış, duygu, düşünce ve bilgi aktarımları farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Sözlü ve yazılı olduğu gibi, görüntü, ses ve renk gibi bireyin davranış, düşünce ve duygularının farklı anlatımları şeklinde ifade edilebilir. Bu süreçte iletilerin; kimden kime, ne şekilde ve nasıl, hangi yöntem ve yollar ile iletildiği hususları ehemmiyet kazanmaktadır (Cemalcılar, 1988, 6).

İletişim unsurları arasında yer alan kaynaktan hareketle, her ne kadar besteci pozisyonunda yer alsalar da, türkülerde sık sık “kaynak kişi” olarak belirtilenler, türkü yakan kişilerdir. Kaynak kişilerin verdiği mesajlar, kimi zaman müziklerinde olurken kimi zaman da sözlerinde olmaktadır. Söz konusu sözlerde toplumsal hayata ilişkin hemen hemen her konuda mesajlarla karşılaşılabilir. Tıpkı öteki müzik türlerinde olduğu üzere, türkülerin iletim kanalı; görüntülü ve sesli kitle iletişim araçlarının yanı sıra, plak, CD, kaset gibi araçlar ile olmakla beraber, alıcıyı daha yoğun biçimde etkisi altına alan canlı sunumlar biçimindedir. Türküler, yaşamakta olduğu coğrafyadaki sosyal hayata ilişkin toplumsal ve doğal olayları, içten ve sade bir biçimde ele alarak aktarmaları sebebiyle toplumun her kesimince kolaylıkla anlaşılmaktadır. Bu sayede iletişimin unsurları arasında yer alan kapsamlı bir “alıcı” kitlesine de erişebilmektedir. Türküler, müzikal iletişime benzer şekilde, kendisine has bir iletişim aracına ve şekline sahiptir. Ezgilerinin yanında, sözlerinin içindeki mesajlar sebebiyle de etkili ve faydalı bir eğitim aracı olarak kabul edilmektedir. Türkülerin geniş toplumsal kitlelere erişmelerini, özellikleri ve tanımı çerçevesinde ele almak faydalı olacaktır (Kınık, 2011, 141).

Türk insanının bütün hayatını halk müziğinde, bilhassa onun sözlü şekli olan türkülerde görmek olasıdır. Ortaya çıkma sürecinde herhangi bir sanatsal tedirginlik taşımayıp, sadece yaşantı, düşünce ve duygu ürünü olarak oluşan Türk Halk Müziği, ritim açısından oldukça çeşitli, ezgisel bakımdan ise bir hayli renkli yapıya sahiptir. Söz konusu müzik türünün tarihsel serüveni çok eski zamanlara dayanmaktadır. Türk insanının yüzyıllar boyunca kendi kendine üretmiş olduğu, geleneklerini devam ettirmiş olduğu anonim bir karaktere sahip, asil bir müzik olarak adlandırılabilir. Yöresel özellikleri bakımından son derece zengindir. Her açıdan Anadolu coğrafyasında yaşamakta olan toplumun ruhunu aktaran köklü bir halk sanatı olarak ifade edilmektedir. Fakat Türk Halk Müziği denildiği zaman, onu yalnızca Anadolu ile kısıtlamak yanlış olacaktır. Yaşanılan bölge ve ülke her neresi olursa olsun, ortaya konan söz konusu eserlerin yegâne sahibi, Türk insanı olarak ifade edilmektedir (Yener, 2006, 30). Türk Halk Müziğinin karakteristik özellikleri incelendiğinde ise aşağıda sıralanan maddeler ön plana çıkmaktadır (Hoşsu, 1997, 7):

- Türk toplumunun kültürüne dayandırılan bir kültüre sahip olması,
- Türküyü yakan kişinin tanınmıyor olması. Bir diğer ifadeyle anonim bir özellikte olması,
- Toplumun ortak bilgilerine dayandırılması için derin bir geçmişe sahip olması,
- Kulaktan kulağa, sözlü bir gelenek şeklinde yaşamına devam etmesi,
- Sanatsal açıdan herhangi bir tedirginlik yaşamaması ve herhangi bir iddiasının olmaması
- Yöresel üslup, tavır ve dil özelliklerini bünyesinde barındırması,
- Müziğin şiir ile ahenkli olması,
- Bireysel bir görünümünden çok toplumsal bir görünüm içerisinde yer alması.

Öztuna (2006) ise Türk Halk Müziği için; “dünyanın en geniş alanlarına yayılan, insanlar üzerinde etkisi en fazla olan, en eski halk sanatıdır” tanımını yapmıştır (s.327). Çoğunlukla ortaya çıkma sürecinde herhangi bir sanatsal endişe

taşımayan Türk Halk Müziği, bu yönü ile herkesçe kolaylıkla anlaşılabilir. Konuyla alakalı olarak Veysel Arseven (Akt. Hoşsu, 1997, 7) şu ifadelerle yer vermektedir:

Türk Halk Müziği'nde yalınlık, samimilik, gösterişten arınmış olma özellikleri bulunmaktadır. Herhangi bir halk türküünün sözlerinde kabalık, ikiyüzlülük ya da yapmacıklık görmek mümkün değildir. İçerisinde şaka temasına yer verilmiş olan türkülerin sözlerinde dahi bireyi kısa sürede kavrayan, sıcak bir görüntü yer almaktadır.

Yukarıda paylaşılan tanımların ortak noktaları incelendiğinde, türkülerin; duygulu, içten ve sade bir yapıya sahip olması, yöresel öğeleri bünyesinde barındırması ve geniş bir konu sahasına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Türkülerin söz konusu özellikleri, iletişim yönünden incelendiğinde ise iletişimi kolaylaştırdığı ve mesajın değerini arttırdığı görülmektedir.

Türk Halk Müziği'nin üretimi ve iletimi sürecindeki mühim kaynaklardan bir tanesi de halk ozanlarıdır. Günümüzden bir asır öncesine kadar Anadolu'da çalınmakta olan türkü veya çalgı, başka bir bölgeye taşınmamış ve sadece bulunduğu bölge halkınca dinlenip, söylenip, çalınır olmuştur. Buna karşın, günümüzde en kıyıda köşede kalan bir eser bile teknolojinin yardımıyla başka bölgelere rahatlıkla ulaşabilmektedir. Eski zamanlarda söz konusu görev, ozanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Diyardan diyara dolaşan ozanlar, bir bölgede gerçekleşen bir vakayı (yangın, aşk, savaş, ölüm gibi) başka bölgelere sazları aracılığıyla aktarmıştır (Emnalar, 1998, 55). Halk ozanları; türkü gibi kültürel ürünleri her gittikleri noktaya taşımalarının yanı sıra, gittikleri noktalarda öğrenmiş oldukları toplumsal bilgi ve olayları da bir çeşit "haberci" gibi bir diğer noktaya aktaran bireylerdir. Bu durum, halk müziğinin ozanlık geleneği için sunmuş olduğu olanaklarla gerçekleşebilmektedir.

Türkülerin bölgeler arası yayılması sürecinde ozanların ne derece önemli bir rol üstlendiği açıktır. Bununla birlikte, müzik sanatı içerisinde doğrudan veya dolaylı bulunan bireyler ve meslek sahipleri de türkülerin yayılma sürecine, dolayısıyla söz konusu kültürün içinde barınmakta olan bilgilerin ve konuların iletimine neden olmaktadır. Türkülerin; sevilen, beğenilen, topluma mal edilmiş, ağızdan ağıza dolaşan kültür ürünleri olmaları, onların tüm coğrafyaya yayılmasını açıklayan önemli bir argümandır. Güçlü bir müziğe, yüklü bir duyguya ve sosyal bir altyapıya dayanmakta olan türküler; eğitim kurumlarında, düğün-dernek ve kır eğlencelerinde, askeri kışlalarda, öğretmenler, çalgıcılar, köçekler, askerler ve halk sanatçıları vasıtasıyla yayılımını genişletmektedir (Özbek, 1994, 64).

Bunların yanı sıra geçmiş zamanda katır, deve, eşek ve at gibi hayvanlar vasıtasıyla diyardan diyara ticaret gerçekleştiren ve "çerçi" ismiyle bilinen, aynı zamanda halk müziğine karşı ilgisi ve merakı olan meslek sahipleri de bulundukları diyarlara söz konusu kültürü ve ürünlerini götürmüşler, gittikleri diyarların kültürünü de türküler vasıtasıyla kendi diyarına taşımışlardır (Kınık, 2011, 142).

Türk Halk Müziğindeki türkülerin sözel öğelerinde bulunan, halk kültürüne özgü bilgiler, Türk Halk Bilimi tarafından doğrudan ilgilenilen konular arasında yer almaktadır. Toplumun yaşam şekli içinde bulunan neredeyse bütün öğeleri konu olarak içinde barındırmış türküler, Halk Bilimi sayesinde bu çeşit bilgilerin elde edilmesi ve analizi sonucunda konusu doğrudan toplum olan söz konusu bilim dalına hizmet etmekte olan başlıca iletişim aracıdır. Türk Halk Müziği'nin çeşit ve konuları ile ilişkisel yönü, Emnalar (1998, 28) tarafından şu şekilde açıklanmaktadır.

Türk Halk Müziği, anakarada her ne kadar sosyal ve doğal olay bulunuyorsa, onları konu edinmiştir. Birey-birey, birey-doğa, birey-diğer canlılar ile ilişkiler, bilhassa sözlü müzik kapsamında ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir. Estetik açıdan bir kederi, bir sevinci belirten ve türlü olayları canlandıran ezgilerin en narin örnekleri, halk müziği içerisinde yer almaktadır. Sevda, aşk türküleri, esnaf türküleri, oyun havaları, sosyal olayları işleyenler, serhat türküleri, kahramanlık türküleri, çiftçilik ile alakalı olarak; harman, ekin türküleri, maniler, sohbet havaları, hoyratlar, koşmalar, kına havaları, düğün havaları, gelin-güvey türküleri, koçaklamalar, yigitlemeler, öğütler, destanlar, övgüler, ağıtlar, beddualar, taşlamalar, meslek türküleri, ninniler, seferberlik ve askerlik türküleri, imece türküleri, güldürücü türküler vb. konularda halk müziği son derece kapsamlı bir repertuara sahiptir.

Büyükyıldız (2009, 13) da, benzer şekilde, Türk Halk Müziği ile ilgili görüşlerini; “Türk toplumunun milli müziği olan halk müziği, yörelere göre toplumun genel hayat tarzının yanı sıra; coğrafya, tarih, sosyal ve dilbilimsel öğeleri himayesinde bulunduran, Türk milli kültürünün yapı taşlarından bir tanesidir” şeklinde ifade etmiştir.

Türk Halk Müziği, geçmişten bugüne kadar çeşitliliğini taşıyabilmiş bir kültür ögesi olarak, Türk halkının kültürünün tekrar-üretim ve taşıyıcılığı kapsamında son derece önemli ve büyük etkenlerden bir tanesi olmuştur (Büyükyıldız, 2009, 93). Gerek Türk Halk Müziği gerekse türküler, kültürün taşınmasını gerçekleştirmenin yanı sıra kültürlerarası etkileşimin oluşmasında da son derece etkili bir iletişim aracı pozisyonundadır. Değişik müzik formları ile topluma vermiş olduğu keyif, coşku, eğlendirme ve duygu çeşitliliğinin yanı sıra, edebiyat, şiir, coğrafya, tarih, göçler, gelenek-görenek öğeleri, savaşlar, doğal felaketler, kahramanlık olayları gibi zihinlerden silinmesi zor öğeleri bünyesinde barındırması, türkülerin, Türk milli kültürünün geçmişten bugüne, hatta geleceğe taşınabilmesindeki rolünü çoğaltmaktadır (Büyükyıldız, 2009, 93). Benzer şekilde, Türk Halk Müziği bünyesi altında yer alan türküler; yol, yer, yöresel aksan ve şive, giyim-kuşam, yöresel bitkiler ve yemek kültürü gibi konuları kendisine özgü bir dil ile belirtmektedir.

Türküler ve İşlediği Konular

Yukarıda da ifade edildiği üzere, türkü sözleri içerisinde sosyal hayat içinde bulunan hemen hemen her konuyla karşılaşmak olasıdır. Söz konusu türküler, kendilerine özgü bir üslup ve dil ile türlü mesaj ve bilgiler içermektedir. Konuları itibarıyla oldukça kapsamlı bir alanla ilgili olmaları sebebiyle içlerinden birkaçı örnek olarak aşağıda sunulmuştur.

Yer bildiren bir türkü örnekleri

Repertuar No	3348	Kaynak Kişi	Yöre Ekibi
Yöresi	Bursa	Derleyen	TRT Müzik DAİ. BŞK. THM. MD.
<i>Bursa'nın ufak tefek taşları</i> <i>Keman olmuş o yarimin kaşları</i> <i>Bir omuzdan bir omuza saçları</i>			

(Keskin ve Aksaray yörelerinde de benzer dizelerle başlayan türkü ezgileri bulunmaktadır)

Sosyal sorunların veya herhangi bir konuda hissedilen rahatsızlığın anlatıldığı türkü örneği

Repertuar No		Kaynak Kişi	Aşık Sudemi
Yöresi		Derleyen	
<i>Bitmez mi gayrı bu figan</i> <i>Bağım bahçam oldu ziyan</i> <i>Yoksul halkıma acıyan</i> <i>Birini görmedim canım</i> <i>Birini görmedim canım (Âşık Sudemi)</i>			

Tarihi konuları anlatan örnek türküler

Repertuar No	461	Kaynak Kişi	İhsan Ozanoğlu
Yöresi	Kastamonu	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>Çanakkale içinde aynalı çarşı Ana ben gidiyom düşmana karşı, off, gençliğim eyvah!</i> <i>Çanakkale içinde bir uzun selvi Kimimiz nişanlı, kimimiz evli, off, gençliğim eyvah!</i> <i>Çanakkale içinde bir kırık testi Analar babalar ümidi kesti, off, gençliğim eyvah!</i> <i>Çanakkale üstünü duman бүрүdü On üçüncü fırka harbe yürüdü, off, gençliğim eyvah!</i>			
	341	Kaynak Kişi	Düriye Keskin
Yöresi	Muş	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>Burası muştur yolu yokuştur</i> <i>Giden gelmiyor acep ne iştir</i>			

Yöresel giyim-kuşam çeşitleri ile renkleri anlatan türkü örnekleri

Repertuar No	981	Kaynak Kişi	Halil Bedii Yönetken
Yöresi	Bursa	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>Ben yemenimi al isterim</i> <i>Ortasında dal isterim</i>			
Repertuar No	1032	Kaynak Kişi	Hisarlı Ahmet
Yöresi	Kütahya	Derleyen	Yücel Paşmakçı
<i>Feracemin ucu sırma</i> <i>Bıyıkları burma burma</i>			

Yöresel içecekler, bitki çeşitleri ve isimleri ile ilgili bilgilere yer verilen türkü örnekleri

Repertuar No	1731	Kaynak Kişi	Ali Ulvi Erandaç
Yöresi	Kayseri	Derleyen	Ahmet Yamacı
<i>Yekte yavrum yekte</i> <i>Pastırmalar denkte</i>			
Repertuar No	271	Kaynak Kişi	Hikmet Tuncer
Yöresi	Tekirdağ	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>Bahçalarda börülce</i> <i>Oynar gelin görümce</i>			
Repertuar No	436	Kaynak Kişi	Hüseyin Yıkıcı
Yöresi	Gaziantep	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>Bahçalarda zerdali</i> <i>Benim yârim gül dalı</i>			
Repertuar No	441	Kaynak Kişi	Haydar Bayçın
Yöresi	Manisa	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>Kırmızı buğday ayrılmıyor sezinden</i> <i>Mevlam versin güzellerin gencinden</i>			
Repertuar No	496	Kaynak Kişi	Yöre Ekibi
Yöresi	Orta Anadolu	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>Arpa buğday çec olur</i> <i>Güzeller güleç olur</i>			

Çaresizlik, terk edilmişlik, gurbet, sıla, ayrılık gibi temalar içeren türkü örnekleri

Repertuar No		Kaynak Kişi	Neşet Ertaş
Yöresi	Kırşehir	Derleyen	Mehmet Özbek
<i>Yazımı kışa çevirdin</i> <i>Karlar yağdı başa Leyla'm</i> <i>Viran oldu evim yurdum</i> <i>Ne söylesem boşa Leyla'm</i>			
Repertuar No	222	Kaynak Kişi	Ali Selimi
Yöresi	Azerbaycan	Notaya Alan	Abdullah Kurbani
<i>Fikrinden Geceler Yatabilmirem</i> <i>Bu Fikri Başımdan Atabilmirem</i>			

<i>Neyleyim Ki Sene Çatabilmirem</i> <i>Ayrılık Ayrılık Aman AyrılıkHer Bir Dertten Olar Yaman Ayrılık</i>			
Repertuar No	67	Kaynak Kişi	Muhlis Akarsu
Yöresi	Sivas	Notaya Alan	Sadi Pirkoca
<i>Yokluk Beni Mecbur Etti</i> <i>Gurbeti Ben Mi Yarattım</i> <i>Gençliğimi Aldı Gitti</i> <i>Gurbeti Ben Mi Yarattım</i>			
Repertuar No	756	Kaynak Kişi	Neşet Ertaş
Yöresi	Kırşehir	Derleyen	Banttan Yazıldı
<i>Zahidem kurbanım oy n'olacak balım</i> <i>Yine bir laf duydum kırıldı belim</i> <i>Yine bir laf duydum kırıldı belim</i> <i>Gelenden gidenden oy haber sorarım</i> <i>Zahidem bu hafta oluyor gelin</i> <i>Zahidem bu hafta oluyor gelin</i>			

Coğrafi bilgiler içeren türkü örnekleri

Repertuar No	1550	Kaynak Kişi	Kadir Üstündağ
Yöresi	Ordu	Derleyen	Ahmet Yamacı
<i>Ordu'nun Dereleri</i> <i>Aksa Yukarı Aksa</i> <i>Vermem Seni Ellere</i> <i>Ordu Üstüme Kalksa</i> <i>Oy Mehmedim Mehmedim</i> <i>Sana Küstüm Demedim</i> <i>Beni Sana Geçmişler</i> <i>Vallahi Ben Demedim</i>			
Repertuar No	4128	Kaynak Kişi	Ali Ercan
Yöresi	Afyon	Derleyen	Sümer Ezgü
<i>Emirdağı birbirine ulalı</i> <i>Altın yüzük parmağına dolalı</i>			

Bölgeye, yöreye batta halka mal olmuş kahramanları konu edinen türkü örnekleri

Repertuar No	451	Kaynak Kişi	Osman Şevki Uludağ
Yöresi	Aydın	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>(Aman) Genç Osman Dedğin Bir Küçük Uşak</i> <i>Beline Bağlamış İbrişim Kuşak (Of Of)</i> <i>(Of Of) Askerin İçinde Birinci Uşak</i> <i>Allah Allah Deyip Geçer Genç Osman (Of Of)</i> <i>(Aman) Bağdadın İçine Girilmez Yastan</i> <i>Her Ana Doğuramaz Böyle Bir Aslan Of Of</i> <i>(Of Of) Kelle Koltuğunda Geliyor Kars'tan</i> <i>Allah Allah Deyip Geçer Genç Osman (Of Of)</i>			
Repertuar No	452	Kaynak Kişi	Yöre Ekibi
Yöresi	Rumeli	Derleyen	Muzaffer Sarısözen

Tuna nehri akmam diyor
Etrafımı yıkmam diyor
Tuna nehri akmam diyor
Etrafımı yıkmam diyor
Ünü büyük Osman Paşa
Plevne'den çıkmam diyor

Savaş ve seferberlik gibi büyük olayların anlatıldığı türkü örnekleri

Repertuar No	1066	Kaynak Kişi	Kemal Altınkaya
Yöresi	Rumeli	Derleyen	Muzaffer Sarısözen
<i>Yine de şahlanıyor aman</i> <i>Kolbaşının yandım da kır atı</i> <i>Görünüyor yandım aman</i> <i>Bize serbad yolları</i> <i>Davullar çalınsın aman</i> <i>Aman da ceng-i cengide harbiyi</i> <i>Görünüyor yandım aman</i> <i>Bize sefer yolları</i>			

Türküler, tüm bu bahsedilenlere ek olarak, öğretici bir yapıya da sahiptir. İnsanlara toplumun dünyaya bakışını, ahlak ve hayat anlayışını, inancını gösterir ve öğretir. İşin temelinde türkülerin yakılma amacı bu değildir. Ancak birey, türküyü dinlerken açık veya gizli söz konusu kavramları bulur (Özbek, 1994, 473). Türküler, öğretici özelliklerinin yanı sıra, nasihat verme özelliğini de bünyesinde taşımaktadır. Bilhassa belirli bir yaşa ve olgunluğa ulaşmış bireylerin dilinden dökülen sözler ve türküler, buna güzel birer örnek olabilir.

Sonuç

Yaşanılan çağda, hızla gelişmekte olan teknolojiyle beraber iletişim araçlarının da zenginleştiği ve yaygınlaştığı görülmektedir. Bu araçlar içerisinde sesli iletişim, bilinen en eski iletişim araçları arasında kabul edilmektedir. Zaman içerisinde söz konusu iletişim yaklaşımı, değişik bir kanaldan ilerlemiş ve seslerin yapısal manadaki gelişimleri neticesinde müzikal ifadelere dönüşmesiyle sesli iletişimin boyutu farklılık kazanmıştır. Bu süreçte, kültürel yapılanma içerisinde geleneksel öğeler ön plana çıkmış ve hayatın içindeki detaylar konu edilmiştir. Bu öğelerden, Türk kültürünün milli ve geleneksel değerleri arasında bulunan Türk Halk Müziği ve “sözlü halk müziği” olarak ifade edilen türkülerin hayatın içinde bulunan neredeyse her varlığı kendisine konu olarak belirlediği, araştırma kapsamında örneklerle aktarılmaya çalışılmıştır.

Bilhassa geleneksel değerlerin genç nüfusun önemli bir bölümü tarafından önemsenmediği görülse de, başta türkülerin bu negatif durumdan en az etkilenen değer olduğu söylenebilir. Türküleri ilgiyle dinleyenlerden çoğunlukla müziğin ezgisel tarafından faydalananların sayısı, türkülerin sözel öğelerinde bulunan bilgileri kavrayanlardan daha çoktur. Çalışma içerisinde verilen örneklerden de görüleceği üzere, türkü sözleri incelendiği zaman, içinde hemen hemen her bireyin yaşamından dersler çıkartabileceği, toplumsal hayata katkı sunan mesajlar ve bilgiler bulunduğu görülmektedir. Türk Halk Müziği kültürünün içindeki halk ozanları da ayrı birer iletişim aracı olarak nitelendirilebilir. Bu aşamada, halk ozanlarının türküler ile ifade etmelerinin yanı sıra, gezgin bireyler olmaları sebebiyle bilgileri farklı diyarlara taşıyan bir çeşit “haberci” pozisyonunda olmaları, bu değerlerin birer iletişim aracı olarak nitelendirilmesi için söylenebilecek argümanlardır. Bunların yanı sıra, türküleri kabiliyeti, merakı ve ilgisi olan askerler, gezgin tüccarlar, öğretmenler, memurlar, türküler ve içeriğinde yer alan konuları başka bireylere ileten kişiler olmaları ile öne çıkmaktadır.

Pek çok türkü, toplum içerisinde yaşanan olayların üstüne, ozanlar, halk şairleri veya sıradan bireylerce yakılmıştır. Türkülerin ortaya çıkmasına sebep olan söz konusu olayları açıklayan öykülerin hepsinin bugüne kadar erişemediği bilinse de önemli bir bölümünün eriştiği söylenebilir. Bu noktada, türkülerin bir iletişim aracı olarak bireyler arası paylaşılmasının önemi ortadadır.

Bahsedilen yönleri ile iletişimde önemli bir kaynak olan türküler, var oldukları müddetçe, kültürlerin gelecek nesillere en doğal şekliyle anlatılmasında birincil kaynaklar arasında olmayı sürdürecektir.

Özgeçmiş

Serdar Çevik, enstrüman eğitimine 1997 yılında başladı. TRT ve Kültür Bakanlığı gençlik korolarında görev aldı. 2007 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliğinde lisans eğitimine başladı. 2017 yılında Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dini Musiki, 2021 yılında Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Eğitimi alanında yüksek lisans eğitimine başladı. Serdar Çevik birçok kurum ve kuruluşlar ile müziği grupları dahilinde konserler ve dinletiler vermiştir. 2012 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığının çeşitli kademelerinde yöneticilik ve öğretmenlik yapan Serdar Çevik öğretmenlik görevini sürdürmektedir.

Kaynakça

- Acar, H. (2019). Türk kültür ve devlet geleneğinde kadın. *İnsan ve İnsan*, 6 (21), 395-411. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.536610>
- Akdoğan, F.N. (2013). *Müziğin İletişimdeki Rolü*. (Yayın No. 330893). [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Altuğ, N. (1988). Ülkemizde daha çok sözlü müzik türlerinin yaygınlaşmış olması ve çalgı müziğinin yeterince yaygınlaşmamış olması üzerine bir analiz. *Birinci Müzik Kongresi Bildirileri*, 14–18 Haziran 1998- Bildiriler, Evren Ofset.
- Büyükyıldız, Z. H. (2009). *Türk Halk Müziği*. Papatya Yayıncılık.
- Boratav, P. N. (1969). *100 soruda Türk halk edebiyatı*. Gerçek Yayınevi
- Cemalcılar, A. (1988). *İletişim Sanatı Olarak Müziğin Öğretim ve Eğitim Ortamlarındaki Kurumsal Yapısı İle Yaygın Eğitimde Bir Model Önerisi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. Routledge.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design, Qualitative, Quantitative, and Mixed methods approaches*. Sage Publications Inc
- Çalışır, G. (2015). Unutulmaya yüz tutan folklorik değerlerin kişilerarası iletişime katkısı: Gümüşhane örneği, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10, 109-134. DOI:<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8869>
- Emnalar, A. (1998). *Tüm Yönleri İle Türk Halk Müziği Nazariyatı*. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Hoşsu, M. (1997). *Geleneksel Türk Halk Müziği Nazariyatı*. Peker Ambalaj ve Kağıt Sanayi.
- Karataş, H. (2014). Gelenegin kuşaklara aktarımı bağlamında bir çatal-zeytin düğün türküsü: Dünür Ağa, *Milli Folklor Dergisi*, 13(101), 138-148, <http://www.millifolklor.com/tr/>
- Kınık, M. (2009). Türk halk çalgılarının birey olarak öne çıkarılması, kendi içerisindeki orkestral yapılanmadaki mevcut durumu ve geleceği. A. Koçak (14–16 Aralık 2007) *Halk Müziğinde Çalgılar Uluslar Arası Sempozyumu*, 14–16 Aralık 2007, Bildiriler Kitabı (s. 363–376). Motif Vakfı Yayınları No: 8.
- Kınık, M. (2011). Bir iletişim aracı olarak Türk Halk Müziği ve türküler, *Erciyes İletişim Dergisi*, 2(1), 136-150. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/66301>
- Melanlioğlu, D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe öğretim programları. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 64-73. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/631/101>
- Özbek, M. (1994). *Folklor ve Türkülerimiz*. Ötüken Yayınları.
- Öztuna, Y. (2006). *Türk Musikisi Ansiklopedik Sözlüğü*. Orient Yayınları.
- Sertkaya, B. K. (2010). *İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler dersi öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme*, (Yayın No: 274348), [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Tanrıverdi, H. (2018). Din kültür ilişkisi üzerine bir değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 8(3), 595-601. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/582432>
- Yakıcı, A. (2013). *Halk şiirinde türkü* (2. Baskı). Akçağ Yayınları
- Yener, S. (2006). *Liseler İçin Müzik Lise 1 Ders Kitabı*, Ilıcak Matbaacılık.

Examining the concept of communication in folk songs in Turkish music

Abstract

In the words of the folk songs, which convey the common thoughts and feelings of the people with their melodies and poetic structure, with sincere, plain and enthusiastic melodies, information on almost every subject describing the traditional culture is encountered. These words are not only a tool used to explain the melodic side of folk songs, but also have the feature of being an effective communication tool in contributing to the social life with the messages they give. The aim of the study is to reveal the importance of folk songs in the transfer of national and traditional cultural values. In this context, the method of document analysis was used in the research, folk songs containing different topics in terms of cultural transmission were determined and obtained from the TRT repertoire, and the messages, local information and expressions among the topics and words of the folk songs were analyzed with examples. According to this; location-indicating, historical or social problems; The examples of folk songs containing the themes of desperation, separation, and expatriation and containing geographical information were presented in the study, and it was tried to reveal how important it is in terms of cultural transmission and communication.

Keywords: Cultural communication, cultural transfer, folk song, music